

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНА ТРАДИЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ»

Дисципліна № _____

Кількість кредитів ЄКТС – 3 кредити

I. Мета навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Етико-естетична традиція в українській педагогіці» є ознайомлення майбутніх фахівців з етико-естетичною спадщиною в її історичному зв'язку з українською педагогікою.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фіхівців даної спеціальності:

Дисципліна «Етико-естетична традиція в українській педагогіці» поглиблює знання з філософії, інтегрується в систему знань з історії української культури, педагогіки, історії української педагогіки, культурології, історії української філософії, мистецтвознавства, теології, етики, естетики та ін.

III. Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з морально-естетичною складовою української педагогіки та її еволюційними тенденціями. Вивчення навчальної дисципліни «Етико-естетична традиція в українській педагогіці» дозволяє ґрунтовно проаналізувати наукову спадщину видатних українських філософів, дидактів, діячів культури минулого та найкращі методичні, філософські та педагогічні набутки сучасників, креативно застосувати сукупнізнання у формуванні особистісно-зорієнтованих компетенцій; розвинути когнітивні, евристичні, методологічні здібності, організаційно-діяльнісні якості та комунікативні навички, що дозволить адаптуватися у динамічних умовах сучасного соціокультурного середовища.

Дисципліна «Етико-естетична традиція в українській педагогіці» дозволяє набуту студентам додаткових фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін професійної підготовки.

IV. Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-наукових програм:

Результати навчання	Компетентності
Знати: мати цілісне уявлення про зміст та специфіку основних категорій етики, естетики та педагогіки в їх системному взаємозв'язку; Вміти: застосовувати діяльнісний і контекстний підходи до навчання і виховання;	Фахові: -застосовувати набуті знання у своїй професійній діяльності, що забезпечують формування груп компетенцій: особистісних (сприймати і розуміти навколишній світ з позицій креативної особистості, змінювати свій простір за «законами краси» та моралі, здатності до саморозвитку та самовдосконалення) та професійних (творчо та відповідально ставитися до виконання виробничих обов'язків, прагнути постійно підвищувати фахову майстерність в умовах сучасного професійного простору Загальні: Пізнавальна: -вміти практично застосовувати категоріальний апарат етики, естетики та педагогіки; Соціальна: -обґрунтувати важливість етико-естетичного компоненту в формуванні світогляду людини;
Знати: -розуміти природу, сутність та головні	Фахові: -виділяти етико-естетичну проблематику із

сфери прояву естетичного; сутність та співвідношення феноменів моралі, моральності та етики; Вміти: -пояснити структуру і властивості морально-естетичної свідомості; основні етапи розвитку естетичної думки у синтезі з розвитком творчого, проектного мислення; систему основних моральних та естетичних цінностей у діяльнісному і контекстному підходах до навчання і виховання.	педагогічної спадщини; -розумітись у проведенні практичної роботи з формування морально-естетичного досвіду особистості засобами педагогічних впливів; -інтегрувати види формального і неформального навчання та виховання у системі неперервної компетентнісно спрямованої освіти; -обґрунтувати важливість етико-естетичного компоненту в формуванні світогляду людини;

V. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Морально- естетична складова народної української педагогіки (1 кредит/30 годин)

Тема 1. Етика та естетика як ключові елементи змісту освіти (загальний вступ, роз'яснення понять, зав'язків та інтердисциплінарних підстав спецкурсу).

Етика та естетика, як особливі філософські дисципліни і складові змісту освіти. Співвідношення змісту освіти, навчання та виховання. Специфіка філософських дисциплін і їх зв'язок із педагогікою. Розрізнення педагогічної науки та педагогічної думки. Категорії педагогіки та категорії етики та естетики.

Тема 2. Місце морально-естетичних поглядів в українській педагогічній думці X – XVIII століть (від Київської Русі до українського Просвітництва).

Перші пам'ятки педагогічної думки. Виховний, моральний та естетичний ідеали східних слов'ян (історична реконструкція). Етико-естетичні компоненти в освіті і вихованні Київської Русі. Морально-етичний аналіз праць давньоруських книжників. Виховання у братських школах виховного (етичного та естетичного) ідеалу. Уявлення про чесноти у вихованні українського козацтва (аналіз контраверсій «козак-розбійник», «козак-лицар»).

Змістовий модуль II. Еволюція етико-естетичної складової в історії української педагогіки (2 кредити/60 годин)

Тема 3. Теоцентрична етика та естетика у поглядах Ф. Прокоповича та Г. Сковороди

Загальна характеристика освіти і науки в українських землях наприкінці XVII початку XVIII ст. Перші вищі навчальні заклади на українських та російських землях (Києво-Могилянська та Слов'яно-греко-латинська (Острозька) Академії). Етика та естетика як наукові дисципліни та компоненти освіти у слов'янських Академіях. Вчення про моральність та красу у спадщині Ф. Прокоповича та Г. Сковороди.

Тема 4. Етико-естетичні компоненти в поглядах фундаторів української наукової педагогіки (В. Каразін, К. Ушинський, М. Пирогов, М. Драгоманов)

Освіта у надніпрянській Україні XIX ст. в контексті загальноімперських реформ та відкриття перших класичних університетів. Політика, мораль та релігія в освітній ідеології Російської імперії. Моральне та естетичне виховання в програмах, статутах та інших документах імператорських університетів. Внесок у розвиток української освіти XIXст. В. Каразіна, К. Ушинського, М. Драгоманова, М. Пирогова, М. Корфа, Х. Алчевської.

Тема 5. Етичні (А. Макаренко) та естетичні (Г. Ващенко) напрями розвитку теорії навчання та виховання в українській педагогіці першої половини XX ст.

Загальна характеристика освіти в Україні в першій половині XX століття. Інституціоналізація наукової педагогіки. Педагогіка під впливом комуністичної моралі та естетики. Внесок А. Макаренка та Г. Ващенка у розвиток вітчизняної педагогіки. «Етичний ригоризм» А. Макаренка та етико-естетичне виховання у поглядах Г. Ващенка.

Тема 6. Комплексний етико-естетичний підхід до виховання громадянина у системі В. Сухомлинського.

Загальні риси післявоєнної освіти в СРСР. Завершення централізації та інституціоналізації педагогічної науки та системи освіти у СРСР 50 – 70-х рр. ХХ ст. Комплексний підхід до педагогічної роботи та творчості В. Сухомлинського. Інтегративне значення етико-естетичного знання в вихованні громадянина та особистості. Колектив як ціннісний еталон та системи регуляції.

Тема 7. Етико-естетичний потенціал сучасної української педагогіки (педагогіка «добра» (І.Зязюн); виховання красою; гуманістична педагогіка (Ш.Амонашвілі); відродження духовної складової освіти (В.Андрущенко); нормативно-правові акти освітньої сфери.

Культурна ситуація постмодерну та її вплив на українську педагогіку. Основні морально-етичні та естетичні виклики початку ХХІ століття. Розвиток освіти в незалежній Україні. Місце і роль етики та естетики в сучасній нормативно-правовій базі, що регулює зміст, тактику та стратегію освіти. Питання провадження послідовної освітньої політики та складності її реалізації.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання дисципліни:

Кафедра етики та естетики факультету менеджменту освіти та науки. Викладач – доцент, кандидат педагогічних наук Лобанчук Олена Анатоліївна.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання дисципліни:

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС).

VIII. Інформаційні джерела до вивчення курсу

1. Амонашвили Ш. А. Как любить детей (опит самоанализа). — Донецк, 2010.
2. Андрушко Л. Григорій Ващенко про виховання культури зовнішнього вигляду / Л. Андрушко // Вісн. Прикарпат. ун-ту. – Івано-Франківськ, 2000. – Вип. 4. – С. 57–60. – (Сер. : Педагогіка)
3. Андрущенко В.П. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Волинська область / ред. рада: В.Г. Кремень, В.П. Андрущенко [та ін.]; авт.: Андрущенко В.П. Арцишевський Р.А., Бойчук П.М. [та ін.]; АПН України. Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи. Інститут вищої освіти. - К.: Знання України, 2009. - 413 с.
4. Андрущенко Т. Естетичні аспекти освіти та виховання // Вісник Інституту розвитку дитини. – Вип. 1. – К., 2009. – С. 20-27.
5. Багалея Д. Краткий очерк истории Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / Д. Багалея, Н. Сумцов, В. Бузескул. – Х.: Тип. Дарре, 1906. – 329 с.
6. Булавко В. Педагогіка Ващенка – педагогіка майбутнього України / В. Булавко // Освіта України. – 2003. – 27 трав. (№ 38). – С. 11.
7. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори. – Дрогобич: Відродження, 1997. – 214 с.
8. Ващенко Г. Євангельський ідеал людини // Київ. старовина. – 1993. – № 6. – С. 114-122.
9. Ващенко Г. Основи естетичного виховання // Визвольний шлях. – 1956. – ч. 4.
10. Виховний ідеал: підруч. для педагогів, вихователів, молоді і батьків / Пед. Т-во ім. Г. Ващенка. – 3-є вид. – Полтава: Полтав. вісн., 1994. – 191 с. – (Твори; Т.1).
11. Войцехівська І. Феофан Прокопович / Історія України в особах: ІХ- ХVІІІ ст. // В.Замлинський (кер. авт. кол.), І.Войцехівська, В.Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – 396 с.
12. Волкова Н. П. Педагогіка. Навчальний посібник \ Н.П. Волкова. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ebk.net.ua/Book/pedagogics/volkova_pedagogika/zmist.htm
13. Волохова Н. Философия и педагогика: процесс сближения – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/31295>
14. Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991.
15. Герцен А. Император Александр I и В.Каразин // Герцен А. Собрание сочинений. В 30-ти т. – М., 1959. – Т. 16. – С.38–77.
16. Горський В. С. Історія української філософії. – К.: Наукова думка, 1997. – 285с.

17. Гулыга А.В. Эстетика в свете аксиологии. П'ятдесят лет на Волхонке – СПб.: Алетейя, 2000 – с. 35–82, 272–278.
18. Гудзик К. Феофан Прокопович — «архітектор перебудови»... Петра І. День, № 25, п'ятниця, 8 лютого 2002 [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.day.kiev.ua/43792/>
19. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. - 61 с.
20. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми: Монографія / Кол. авт.; За ред. В.Князева та ін. - К.: Вид-во НАДУ; Міленіум, 2003. - 320 с.
21. Джола Д.М., Щербо А.Б. Теорія і методика естетичного виховання школярів. – К., 1998.
22. Документи про педагогічну діяльність Григорія Сковороди. Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник» [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://litopys.org.ua/skovoroda/skov219.htm>
23. Драгоманов М. Два вчителі / М. Драгоманов // Драгоманов М. Вибране.– К., 1991. – С.575-604.
24. Драгоманов М. Документи і матеріали 1841-1994 / Упоряд.: Г. Болотова та ін.; Редкол.: І. Бутич та ін. – Л., 2001. – 732 с.
25. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу / М. Драгоманов // Драгоманов М. Вибране. – К., 1991. – С.461-558.
26. Драч І., Кримський С., Попович М. Григорій Сковорода: Біографічна повість. – К.: Молодь, 1984. – 216 с.
27. Естетика: навчальний посібник для педагогів / за ред.Т.І. Андрущенко.- К.:Вид.НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014.- 594 с.
28. Естетика: Навч. посіб. / М. Колесніков, О. Колеснікова, В. Лозовой та ін.; За ред. В. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 208 с.
29. Естетика: Підручник / За заг. ред. Л. Левчук. – 2-ге вид., допов. і перероб. К.: Вища школа, 2005. – 431 с.
30. Іван Зязюн: Інтерв'ю газеті «Урядовий кур'єр»«Не скажи, а покажи, як треба бути творчим!» - [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/ivan-zyazyun-ne-skazhi-pokazhi-yak-treba-buti-tvor/>
31. Іваньо І. Естетичні погляди Ф. Прокоповича. Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник» [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://izbornyk.org.ua/procor/proc104.htm>
32. Іларіон Київський – «Слово про закон і благодать» - [Електронний ресурс]. Режим доступу - <http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm>
33. Історія української культури. - Київ: Наукова думка. – Т. 1, 2001. – 469 с.
34. Каган М. Эстетика как философская наука: Учебник. – СПб.: 1997. – 544 с.
35. Каразин В.Н. Речь, говоренная августа 31 дня 1802 года в собрании Харьковского дворянства депутатом его коллежским советником В.Н.Каразиным, испросившим высочайшее соизволение на основании в городе Харькове университета / В.Н.Каразин // Молодик, на 1844 год. Украинский Литературный сборник. – Х., 1843. – С.245–250.
36. Картина мира в истории мирового искусства. – М., 1995.
37. Коллектив и воспитание личности: сборник. – Челябинск: Южно-Урал. кн. изд-во, 1988. – 264 с.
38. Кочубей Н. Освіта: постнеокласична трансформація // Вища освіта України. - 2006. - № 3. - С. 71-75.
39. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва. Навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
40. Кримський С. Б. Мистецтво жити // Електронна версія газети „День” – <http://www.day.kiev.ua/289249/206152>
41. Кримський С. Ранкові роздуми / Зб. – Художнє оформлення О.Білецького. – К.: Майстерня Білецьких, 2009. – 120 с.
42. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. – К., 2000.

43. Культура українського народу. – К., 1994.
44. Лавровский Н. Василий Нарьевич Каразин и открытие Харьковского университета // Ж.М.Н.Пр. – 1872. - №1,2. – Разн.паг. Папка №198.
45. Левчук Л. Естетика. Підручник – 3-те вид., допов. – К. Центр уч. літ. 2010. – 520с.
46. Ликов В. Навчати дітей бути щасливими / В. Ликов // Пед. газ. – 2004. – № 5. – С. 5.
47. Ликов В. Розвиток ідей народної педагогіки В. О. Сухомлинським / В. Ликов// Імідж сучас. педагога. – 2004. –№ 2/3. – С. 59–62.
48. Лихачев Д. С. О воспитанности // Письма о добром и прекрасном – Симферополь, 1990.
49. Личкова В.А. Авангард – постмодернизм – універсалізм: зміна парадигм неklasичної естетики. / Філософська і соціологічна думка. – 1996.-№ 7/8.
50. Лобанчук О.А. Співвідношення емпіричного та раціонального у науковому пізнанні В.Вернадського. Українська естетика: традиція й сучасність / Кол-на монографія каф. етики та естетики «Естетична освіта педагога»,2015.-174 с. – С. 56-75
51. Лосев А. Г. Сковорода в истории русской культуры[Електронний ресурс]. Режим доступу:http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Losev/skovor.php
52. Лук М. Етичні ідеї в філософії України другої половини XIX - поч. XX ст. – К., 1993. – 150 с.
53. Макаренко А. Педагогическая поэма / Избранные произведения: в 3 т. / редкол.: Н. Ярмаченко и др.; сост., авт. вступ. ст., примеч. и коммент. Н. Ярмаченко. – 2-е изд., испр. – К.: Рад. шк., 1985. – Т. 1–3.
54. Малахов В. Етика. Курс лекцій: Навч. посібник / В. Малахов [3-те вид.]. К.: Либідь, 2001. — 384 с.
55. Мелик-Пашаев А. А. Мир художника – М., 2000. – С. 88 – 115.
56. Мень А.В. Тайна жизни и смерти. - М., 1992.
57. Мишаткина Т.В. Этика: Практикум. Пособие для студентов вузов. - Минск, 2003.
58. Мишаткина Т.С., Яскевич Я.С. Феномен общения в философии и культуре XX века. - Минск, 2000.
59. Мономах В. Поучення дітям. Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник» [Електронний ресурс]. Режим доступу - <http://litopys.org.ua/litop/lit27.htm>
60. Мур Дж. Принципы этики. — М.: Прогресс, 1984. – 324 с.
61. На грани тысячелетий. Мир и человек в искусстве XX века. – М., 1994.
62. На пороге третьего тысячелетия: Проблемы художественной культуры. – М., 1997.
63. Нападиста В.Г. Історія етики в Україні (друга половина XIX - початок XX ст..) Навч. посібник. - К., 2004.
64. Нариси української популярної культури. – К., 1998.
65. Наукові школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова /укл. : Г.І.Волинка, О.С.Падалка, Л.Л.Макаренко ; за заг. ред. В.П.Андрущенка. – 2-ге видання, допов. і перероб. - К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. - 313 с. –(Серія “Вчені НПУ імені М.П.Драгоманова”. До 175-річчя НПУ імені М.П.Драгоманова.
66. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. – 2001. - №1.- С. 22-25.
67. Національна культура в сучасній Україні. – К., 1995.
68. Невская С. Гражданское воспитание личности в педагогическом творчестве С. Макаренко //Неизвестный Макаренко. Выпуск 18.- М., 2009. С. 3-36.
69. Некрасов А.И. Этика: Учебное пособие. - Харьков, 2003.
70. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. – К.: АТ "Обереги", 1992. – 88 с.
71. Огороднік І., Огороднік В. Історія філософської думки в Україні. Курс лекцій: Навч. Посіб. – К.: Вища школа.: Т-во Знання, КОО, 1999. – 543 с.
72. Основы этических знаний. Под ред. М.Н.Росенко. - 2-е изд., испр и доп. - СПб., 2002.

73. Павленчик В. Любов педагога до дітей як важлива умова духовно-морального виховання / В. Павленчик // Почат. шк. – 2004. – № 6. – С. 10–11.
74. Павловский И. Приходские школы в старой Малороссии и причины их уничтожения. — Киев, 1904 (відб. з "Киевской старины"). — С. 23; Лазаревский А. Статистические сведения об украинских народных школах и госпиталях в XVIII веке // Основа. — 1862. — № 5. — С. 82 — 89.
75. Панченко В.І. Мистецтво в контексті культури. – К., 1998.
76. Педагогічні ідеї Г. Сковороди [Збірник статей, ред. колегія О. Дзевєрін та ін.]– К.: Вища школа, 1972. – 246 с.
77. Пенькова О. Проблема іміджу: соціокультурний і психолого-педагогічний аспекти. // Рідна школа. - 2002. - №6.
78. Петровський Л. Козацька педагогіка: виховуємо нових українців. – День, № 93, четвер, 8 червня 2006.
79. Пирогов Н. Философско-педагогические письма / Н. Пирогов; [сост. А. Тюриков]. – Иваново: ИПК «ПресСто», 2010. – 428 с.
80. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи / Художнє оформлення О. Білецького. – К.: Майстерня Білецьких, 2008. – 256 с.
81. Попович М. Драгоманов і ми / М. Попович // Наука і суспільство. – 1991. – №8. – С.12-15.
82. Попович М. Нарис історії культури України. – К.: «АртЕк», 1998. – 727с.
83. Прокопович Ф. Етика. Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/procor/proc216.htm>
84. Прокопович Ф. Філософські твори. – К.: «Наукова думка», 1979-1981. – В 3 томах.
85. Роль православних духовних цінностей у формуванні національної свідомості та громадянської позиції сучасної молоді: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. - Київ, 25 березня 2005 року. - К., 2006.
86. Руденко Ю. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність [Текст] / Ю. Руденко, О. Губко.— К.: МАУП, 2007.— 344 с.
87. Руденко Ю. Кризові явища педагогіки і шляхи їх подолання.- К.: Просвіта, 2015. - 205 с.
88. Савченко О. Реформування змісту шкільної освіти в контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського // Початкова шк. — 1999. — № 9. — С. 1–4.
89. Сагатовский В. Вселенная философа. – М., 1972. – С. 149-178.
90. Сірополко С. Історія освіти в Україні. К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
91. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. - К.: Наукова думка, 1973. – Т. 1. - 532 с.; - Т. 2. - 576 с.
92. Сковорода Г. Разговор п'яти путников о истинном щастии в жизни [Розговор дру жескій о душевном мирѣ]. Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/skovoroda/skov114.htm>
93. Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність / Відп. ред. проф. І. Стогній. – К.: 2003. – 716 с.
94. Слюсарский А. В. Каразин, его научная и общественная деятельность / А. Слюсарский. – Х.: Изд-во Харьк. ун-та, 1955. – 157 с.
95. Ставнюк В. Роль античних студій у формуванні історико-філософських поглядів М. Драгоманова / Український історичний журнал, 1998, № 6. – С. 46-54.
96. Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина. Очерк истории эстетической аксиологии. – М., 1994.
97. Сухомлинский В. Нравственные отношения в годы детства и юности. — «Нар. образование», 1965. - № 4. – С. 55—61.
98. Сухомлинский В. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну.-К.: Рад. шк., 1985. – 557 с.
99. Сухомлинский В. Роль эстетического воспитания в формировании атеистических убеждений.— «Нач. школа», 1959. - № 8. – С. 64-66.
100. Сухомлинський В. Про красу людської душі. [З кн.: Дума про людину].— «Молодий комунар», 13, 20, 22 жовтня 1961 року.

101. Сухомлинський В. Сто порад вчителю \\\ Вибрані твори: У 5 т.- Т.2. – К.:Радянська школа, 1976.
102. Сухомлинський В. Афоризми. 14 законів дружби // Дивослово. – 2003. – № 9. – С. 27–28.
103. Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи: Збірник наук. праць. - К.: Вид-во КНУ імені Т. Г. Шевченка, 2010. – 510 с.
104. Українська душа. / Ред. Храмова В. – К., 1992.
105. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник / За ред. О. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
106. Українська художня культура: Навч. Посібник. – К., 1996.
107. Український класичний авангард і сучасне мистецтво. – К., 1996.
108. Ушинский К.О воспитании чувств. Второе педагогическое приложение Електронна бібліотека проекту «Нравственность в образовании». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.npravstvennost.info/library/news_detail.php?ID=2334
109. Федів Ю., Мозгова Н. Історія української філософії: Навч. посіб. — К.: Україна, 2001. – 512 с.
110. Федоренко Д. Мудрість козацької педагогіки // Освіта. – 1999. – 10-17 листопада. – С. 4-5.
111. Федченко П. Михайло Драгоманов: Життя і творчість. – К.: Дніпро, 1991. – 362 с.
112. Феномен української культури: методологічні засоби осмислення. / Під ред. В.Шинкарука – К., 1996.
113. Хижняк З. Маньківський В. Історія Києво-Могилянської академії. – К.: Видавничий дім КМ Академія, 2003. – 184 с.
114. Хуторской А.В. Современная дидактика. Учебник д/вузов. Санкт-Петербург: «Питер», 2001. – 540с.
115. Цінності громадянського суспільства і моральний вибір: український досвід. – К.: Етна-1, 2006. – 268 с.
116. Чистович И. Феофан Прокопович и его время. СПб.:1868.p Режим доступу: <http://imwerden.de/cat/modules.php?name=books&pa=showbook&pid=1360>
117. Шевченко Л. М. Пирогов в Україні НАН України, Інститут історії України. К.: Рідний край, 1996. – 128 с.
118. Шинкарук В., Іваньо І. Григорій Сковорода. Електронна бібліотека давньої української літератури «Ізборник» [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://litopys.org.ua/skovoroda/skov102.htm>
119. Юридичний ресурс. Нормативні документи про освіту[Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.osvita.irpin.com/viddil/v5/v5.htm>
120. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. – Л.: Світ, 1990. Т.1 – 319 с.
121. Яковенко В. „Виховний ідеал” Г. Ващенко і його значення для гуманізації освіти / В. Яковенко // Рідна шк. – 1999. – № 2. – С. 64–71.
122. Jones A. Globalization: Key Thinkers / A. Jones. - Massachusetts: Malden, Polity. 2010. – 224p.
123. Lobanchuk O. A. Differentiation of ethical and aesthetical components as means of consolidation of didactic influence in modern pedagogical science («Диференціація етичних та естетичних складових як засіб укрупнення дидактичних впливів у сучасній педагогічній науці») //Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie –Nr2.–(2015) Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatykis Umiejętności-180с. –С.63-68

ІХ. Метод навчання: Інтерактивні лекції та семінарські заняття. Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації.

Х. Система оцінювання:

Форми та методи поточного контролю:

Діагностика рівня знань студентів здійснюється за допомогою:

- усних опитувань на семінарських заняттях;
- оцінювання доповідей студентів;

- експрес-контролю під час індивідуальних занять;
- перевірки самостійної роботи студентів;
- перевірки роботи студентів з першоджерелами;
- оцінювання індивідуально-дослідних завдань (есе, реферати, презентації);
- оцінювання роботи студентів у проблемних групах (підготовка наукових, доповідей, статей, участь у конференціях, круглих столах та ін.).
- письмових модульних контрольних робіт;
- тестування;
- підсумкового контролю.

Форми та методи підсумкового контролю: усний заліковий колоквіум з перевірки знань та вмінь з курсу дисципліни.

XI. Реєстрація на навчальну дисципліну.